

UTVÄRDERINGSGUIDE

KULTUR OCH HÄLSA

Denna utvärderingsguide har utarbetats av Anita Jensen som en del av ett samarbete mellan Nordjyllandsregionen och Aalborg universitet i Danmark samt Region Skåne i Sverige.

Stort tack till de som har fyllt i enkäterna och de som deltog i workshops. Tack till Taikusydän, 'Arts & Health Coordination Center' i Finland och Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg i Norge som har hjälpt till att distribuera enkäterna i sina respektive länder samt alla andra som har gjort det möjligt att samla in data.

Författare: Anita Jensen. PhD. Kultur- och hälsostrateg i Region Skåne och gästforskare på Aalborg universitet.

REGION NORDJYLLAND

AALBORG UNIVERSITET

Innehåll

1.INTRODUKTION	4
1.1 Bakgrund till utvärderingsguiden	5
1.2 Utvärderingsguidens struktur	6
2.UTVÄRDERINGSPROCESSEN	7
3.UTVÄRDERING AV INSATSER OCH AKTIVITETER INOM KULTUR- OCH HÄLSOOMRÅDET	9
3.1 Varför utvärdera kultur- och hälsoprojekt?	9
3.2 Vad är speciellt med ämnet kultur och hälsa i relation till utvärdering?	9
3.3 Vad är skillnaden mellan utvärdering och forskning?	11
4. UTVÄRDERINGSMETODER	12
4.1 Kvalitativa metoder	12
4.2 Kvantitativa metoder	12
4.3 Blandade metoder	13
4.4 Konstbaserade (art-based) metoder	14
5.MÄTVERKTYG FÖR UTVÄRDERING	15
5.1 Mätverktyg för välbefinnande och livskvalitet	15
5.2 Mätverktyg för insatser för barn och ungdomar	17
5.3 Mätverktyg för upplevd stress	18
5.4 Mätverktyg för deltagande och autonomi	18
6. ETIK	19
6.1 Respondenter	19
6.2 Professionell åtkomst	19
7. RAPPORTERING	20
7.1 Vem vänder sig utvärderingen till?	20
7.2 Hur presenteras och diskuteras resultaten?	20
8.CHECKLISTA	22
Referenser	25
Litteratur, utvärderingsguider och webbsidor på engelska	27
Bilaga 1. Exempel på kvalitativa metoder	28
Bilaga 2: Exempel på kvantitativa metoder	30
Bilaga 3: Exempel på blandade metoder	32
Bilaga 4: Exempel på konstbaserade metoder	33

1. INTRODUKTION

Konst och kultur, inklusive musik, dans, teater, visuell konst, poesi och litteratur, erkänns allt mer för sin potential att bidra till hälsa och välbefinnande.

För att konst- och kulturaktiviteter ska inkluderas som en självklar aktivitet och genomföras i verksamheten inom hälso- och sjukvårdssektorn eller som målinriktad verksamhet inom kultursektorn, måste det finnas solida bevis/evidens och dokumentation av effektivitet, påverkan och resursanvändning.

Syftet med denna utvärderingsguide är att skapa ett ramverk för rapportering av projekt och aktiviteter som kommer att stärka förståelsen för vad som fungerar i specifika sammanhang och möjliggöra realistiska bedömningar och jämförelser av projekt i Norden. Det är därför nödvändigt att sådana verktyg finns. Dessutom blir bristen på gedigna utvärderingar i det nordiska sammanhanget mer och mer synligt. Kunskap om användbarhet och effektivitet för aktiviteter och projekt saknas.

Denna utvärderingsguide är avsedd för yrkesverksamma som arbetar med kultur- och hälsoprojekt och aktiviteter som:

- olika yrkeskategorier inom hälso- och kultursektorn
- patientorganisationer
- utbildare/facilitatorer
- finansärer
- kultur- och fritidsansvariga
- kulturinstitutioner/konsulter/konstpedagoger
- hälsokonsulter
- hälsoenheter
- socionomer/socialsekreterare
- forskare och studenter
- kunskapsinstitutioner/utbildningsinstitutioner
- andra med intresse av att utveckla och utvärdera kultur- och hälsoprojekt

Konst och kultur har stora möjligheter att bidra till en integrerad och personcentrerad hälso- och sjukvård samt omsorg. Konst- och kulturaktiviteter används i arbetet med förebyggande, hälsofrämjande, stöd för mer självständigt liv och för att tillgodose de fysiska, mentala och sociala behoven hos olika målgrupper. De används även för rehabilitering såväl som långvariga vård- och omsorgsbehov. Även om det finns en växande evidens i ämnet är den inte lättillgänglig för dem vars ansvar det är att initiera eller utveckla aktiviteterna. Konst- och kulturaktiviteter och interventioner kan vara komplexa och i utvärderingsarbetet används metoder från konstpraxis, humaniora och samhällsvetenskap samt hälsovetenskap.

Konstnärer, hälso- och sjukvårdspersonal, beslutsfattare, ekonomer och forskare har olika perspektiv och synsätt på uppgiften att visa effekt, verkan och värde. Konstnärer och kulturorganisationer kan uppleva det utmanande att navigera inom utvärderingsområdet och få tillgång till det språk och ramverk som krävs för att utveckla evidens och resultat som kan säkerställa att deras projekt förstås, finansieras och blir hållbara insatser. Omvänt kan

det vara en utmaning för vårdpersonal att skapa ett ramverk för utvärdering av det specifika och unika i konstnärliga processer och uttryck.

Syftet med denna utvärderingsguide är att öka förståelsen för utvärdering vid användning av konst och kultur i avsikt att påverka hälsan. Dessutom kan utvärderingsguiden bidra till en bättre förståelse av sambandet mellan deltagande i konst- och kulturaktiviteter och välbefinnande och hälsa.

Syftet med utvärderingsguiden är således att:

- Fokusera på utvärdering av kultur- och hälsoprojekt
- Kommunicera de viktigaste råden och principerna för god utvärdering inom området kultur och hälsa
- Ge inspiration till hur en utvärdering kan genomföras

1.1 Bakgrund till utvärderingsguiden

En undersökning i form av frågor skickades ut till kultur- och hälsoaktörer i Danmark, Norge, Sverige och Finland på danska, svenska och engelska. Frågorna utformades för att få en bättre förståelse och insikt i erfarenheter och behov hos de nordiska kultur- och hälsoaktörerna när det gäller utvärdering. Datainsamlingen genomfördes mellan december 2019 och februari 2020 i Danmark, Finland, Norge och Sverige med hjälp av det nationella kompetenscentret för kultur, hälsa och omsorg i Norge och Arts & Health Coordination Center (Taikusydän) i Finland. Totalt svarade 124 kultur- och hälsoaktörer från de nordiska länderna på undersökningen. Dessa svar ligger till grund för denna utvärderingsguide.

Baserat på dataanalysen kan man dra slutsatsen att kultur- och hälsoaktiviteter är komplexa åtgärder som är svåra att mäta och värdera. Dessutom är området kultur och hälsa tvärsektoriellt och aktörerna kommer ofta från olika vetenskapliga bakgrunder och har därmed olika inställningar till utvärderingsprocessen. Det blir också tydligt att det ofta är oklart vad man ska fokusera på i utvärderingen, och mer utmanande är hur man kommer igång. Många svarade att en guide som kunde stödja dem i utvärderingsarbetet skulle vara ett bra steg på vägen till att dokumentera "effekten" av konst- och kulturaktiviteter.

För mer detaljerad information om undersökningen och resultaten, se här (på danska): https://www.musikterapi.aau.dk/digitalAssets/825/825711_kultur_og_sundhed_evaluering_sguide_rapport.pdf

1.2 Utvärderingsguidens struktur

Utvärderingsguiden är uppdelad i otta avsnitt. Om du huvudsakligen är intresserad av guidens praktiska värde rekommenderas att du läser avsnitten 2, 5, 6, 7, 8 samt bilagorna.

Utöver introduktionen innehåller guiden följande åtta avsnitt:

- 2. Utvärderingsprocessen** ger en översikt över hela processen i samband med utvärderingen.
- 3. Utvärdering av kultur- och hälsoinsatser och aktiviteter** beskriver utvärdering i relation till kultur- och hälsoområdet och belyser skillnaden mellan utvärdering och forskning.
- 4. Utvärderingsmetoder** ger exempel på metoder och belyser fördelar och nackdelar.
- 5. Utvärderingsverktyg** presenterar olika utvärderingsverktyg.
- 6. Etik** skapar fokus på viktiga etiska överväganden vid utvärderingen.
- 7. Rapportering** handlar om hur resultaten presenteras.
- 8. Checklista** introducerar en lista och ger en steg för steg-översikt över en utvärderingsprocess.

2. UTVÄRDERINGSPROCESSEN

Steget till en strukturerad utvärdering kan vara krävande. Det är viktigt att få en översikt över hela utvärderingen, att strukturera utvärderingen och att utveckla "formen". Det handlar om granskning av relevant material och val av utvärderingsmetod. Ju mer som kan beslutas i förväg, desto bättre. Man bör dock vara öppen för förändringar i strukturen om något dyker upp under utvärderingen som gör den bättre. Bilden nedan visar en översikt över hela processen. Det är lämpligt att skapa förståelse för denna process redan under planeringsfasen.

1. **Bakgrundsinformation:** Vad är utvärderingens sammanhang?
2. **Klarga syftet:** En grundläggande fråga om vad syftet med utvärderingen är?
3. **Val av metod:** Beror på utvärderingsändamålet, vem målgrupperna är och vilka aktiviteter som genomförs.

4. **Insamling av data:** Processen beror på den metod du har valt (digital, analog eller relationell).
5. **Dataanalys:** Vilka analysmetoder bör användas och vad säger resultaten?
6. **Reflektioner:** Kan något ändras/förbättras?
7. **Rapportering:** I vilket format ska rapporten publiceras, vad ska den innehålla?
8. **Kunskapsdelning/spridning:** Beror främst på utvärderingsändamålet och vem mottagarna är.
9. **Nästa steg:** Hur används lärande i utvecklingen av nya projekt?

Det finns en mer beskrivande översikt av utvärderingsprocessen i checklistan på sid 23.

3. UTVÄRDERING AV INSATSER OCH AKTIVITETER INOM KULTUR- OCH HÄLSOOMRÅDET

Utvärdering handlar om att mäta eller bedöma om en insats har varit effektiv eller fungerat - om den har gjort någon skillnad och hur denna skillnad i så fall har uppnåtts. Är den kanske värd att förankra som en permanent eller återkommande insats? Utvärdering handlar också om att få en förståelse för vad som fungerade bra, vad som inte fungerade bra och vilka utmaningar som fanns. En grundlig utvärdering behandlar både insatsen och dess eventuella påverkan samt framtida utvecklingsmöjligheter. Utvärderingen fungerar samtidigt som en kvalitetskontroll - ett sätt att mäta och dokumentera effekten av insatserna - och som ett verktyg för att organisera insatserna effektivt. En utvärdering ska ge en förståelse för hur en aktivitet kan kopplas till utfall och resultat, eller hur aktivitetens effekter kan beskrivas och förstås.

Kultur- och hälsoinsatser varierar mycket i storlek och omfattning, och det anses vara en stor utmaning att fastställa riktlinjer för utvärdering av aktiviteter. Men värdet av en grundlig utvärdering underskattas ofta och med rimlig organisation kan man dra nytta av att utvärdera en mindre grupp. Hälsomyndigheterna i Danmark (2006) framställer utvärdering *"som en bedömning av värdet av en insats. Utvärdering handlar om att mäta eller utvärdera processen i samband med ansträngningen och/eller om insatsen har varit effektiv"*.¹

3.1 Varför utvärdera kultur- och hälsoprojekt?

Utvärdering är en naturlig informativ cykel av reflektion och utveckling. Utöver att ge en översikt över projektets mål för alla som har ett intresse för arbetet, kan utvärderingen också hjälpa konst-, hälso- och sjukvårdspersonal att bättre förstå deras tillvägagångssätt och utveckla och säkerställa att det inte är skadligt för deltagarna. Det är dessutom möjligt att utvärdera om samarbetet med olika aktörer fungerade, vad som eventuellt kan göras annorlunda och vad man lärde sig av projektet. Det kan även hjälpa organisationer och institutioner att utveckla och förbättra sitt utövande baserat på den förståelse av utövandet som framkommer, både i förhållande till båda deltagarnas behov och till vad som kan bidra till att identifiera positiva fördelar för välbefinnande och hälsa.

3.2 Vad är speciellt med ämnet kultur och hälsa i relation till utvärdering?

Ämnet kultur och hälsa är ett tvärvetenskapligt område där professionella yrkesverksamma med olika utbildningsbakgrunder bidrar med sina kompetenser och erfarenheter till gagn för utvärdering av projekt. Ur det hälsoprofessionella perspektivet fokuseras ofta på en kvantitativ metod för utvärdering, dvs. frågeformulär och undersökningar, medan

¹ Begreppet effekt ska förstås brett, dvs. har insatsen varit bra/dålig, har den haft verkan och nått sina mål?

humanistiska paradigmen ofta utvärderas ur ett kvalitativt perspektiv som t.ex. intervjuer, fallstudier och observation. Naturligtvis är detta en generalisering, och det finns många exempel på hur kvantitativa metoder också används inom humaniora och hur kvalitativa metoder används inom hälsosektorn.

Inom området kultur och hälsa finns det också olika intressen i förhållande till vad man utvärderar. Ofta handlar projekt inte bara om påverkan eller effekten på deltagare som psykiskt och fysiskt välbefinnande och hälsa, utan också om hur konstnärens kreativa utövande påverkas, påverkan på arbetsmiljön och hur samarbetet mellan olika aktörer har fungerat.

Följande tabell illustrerar ett urval av de övergripande möjligheter som finns i förhållande till utvärderingsfokus inom kultur- och hälsoområdet. Utvärderingsfokus kan således ligga på många olika delar av ett projekt, både "effekten" på organisationens utveckling, system, samarbeten och deltagare, inklusive olika specifika delar av dessa:

Effekt/verkan på vem	Fokusområden
Deltagarna	<ul style="list-style-type: none"> ○ Psykisk hälsa ○ Fysisk hälsa ○ Gemenskap ○ Ensamhet ○ Socialt kapital
Programmet/projektet	<ul style="list-style-type: none"> ○ Utvecklingsmöjligheter ○ Förbättring av projektet/metoden ○ Metoder ○ Hållbarhet
Budget	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ekonomiskt värde ○ Fondmedel ○ Fördelning av resurser ○ Total budget
Medarbetare	<ul style="list-style-type: none"> ○ Psykisk hälsa ○ Fysisk hälsa ○ Professionell utveckling ○ Arbetstrivsel ○ Arbetsmiljö ○ Social kompetens ○ Kommunikationsförmåga
Samarbetet	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kommunikation ○ Utveckling av samarbetet ○ Roller och ansvar ○ Internt/externt

3.3 Vad är skillnaden mellan utvärdering och forskning?

Frågan om skillnaden mellan forskning och utvärdering tas ofta upp, avgränsningen är inte enkel utan överlappar ofta varandra.

Forskning och utvärdering är viktiga verktyg för att få fördjupad insikt i nya områden och för att utvärdera effektiviteten hos ett specifikt program eller metod. Det finns många likheter och överlappningar mellan forskning och utvärdering, vilket tyder på att de nästan är utbytbara. Det finns dock också många skillnader i form, syfte och innehåll.

Forskning

Forskning är en systematisk, logisk och rationell verksamhet som utförs av forskare och experter för att få kunskap och insikt i olika discipliner. Denna kunskap används sedan för att utveckla applikationer, interventioner och verktyg som kan göra våra liv bättre. Forskning kan göras för att bevisa hypoteser, teorier, tidigare experters arbete, eller det kan göras för att skapa nya teorier och fakta. Oavsett om det är grundläggande eller tillämpad forskning är den alltid användbart till att utvidga mänsklig kunskap. Det grundläggande syftet med all forskning är att öka mänsklig kunskap och det finns strikta regler som måste följas när ny kunskap ska genereras.

Utvärdering

Utvärdering är proceduren som syftar till att förbättra prestanda eller effektivitet hos individer, grupper, program, politik och till och med regeringar runt om i världen. Utvärdering innebär att göra en bedömning eller en värdering. Varje utvärderingsverktyg är utformat för att svara på frågor om effektivitet i ett system eller för en individ. Det är bara genom opartisk utvärdering som man får reda på om ett program är effektivt eller ineffektivt. Utvärdering som ett verktyg syftar till att ta reda på hur bra insatsen/programmet är och vad som måste göras för att förbättra effektiviteten. Det grundläggande syftet med utvärderingen är att undersöka en specifik aktivitet eller insats utan att nödvändigtvis följa de strikta forskningsreglerna för att generera ny kunskap.

Skillnaden mellan forskning och utvärdering

- Både forskning och utvärdering ökar vår kunskap. En utvärdering kan leda till förändringar som medför förbättringar avseende specifika insatser. Forskning bedrivs mest för att skapa generaliserbar kunskap för att bevisa något och/eller för att utforska/hitta nya perspektiv på djupet på något.
- Forskning bedrivs för att generera resultat från ett litet urval till en stor del av befolkningen. Utvärderingar å andra sidan görs i särskilda situationer och omständigheter och dess resultat gäller endast i denna situation.
- Utvärdering görs för att undersöka eller utvärdera en person, maskin, program, insats eller policy medan man bedriver forskning för att få kunskap om ett visst kunskapsområde.
- Utvärdering gör det möjligt för beslutsfattare att bedöma möjligheten att genomföra förändringar som kan förbättra effektiviteten.

4. UTVÄRDERINGSMETODER

I detta avsnitt introduceras olika metoder som kan användas i utvärderingsarbetet. Detta baseras på det faktum att guiden ska användas som stöd vid utvärderingsarbete och inte vid forskning. Forskning kräver ett bredare perspektiv och mycket mer komplexa analyser.

4.1 Kvalitativa metoder

Kvalitativa tillvägagångssätt handlar om att förstå något på djupet och förstå subjektiva individuella upplevelser och använder som gemensam nämnare en mängd olika studiemetoder som halvstrukturerade intervjuer, deltagarobservationer och fokusgruppsintervjuer. Således erbjuder den kvalitativa strategin möjligheter att få kunskap om förhållanden som ofta är svåra att kvantifiera och mäta med siffror. Kvalitativ metod är oftast induktiv, konstruktivistisk och tolkande, och med en kvalitativ metod är det möjligt att uppnå stark intern validitet. Den kvalitativa strategin kan bland annat visa självupplevda effekter/verkningar och nyanserade förståelser.

Fördelarna med att genomföra en kvalitativ studie är:

- Att fokusera på några få individer eller objekt gör att du kan fördjupa dig i ett ämne
- Att det kan ge ett nyanserat resultat

Nackdelarna med att utföra en kvalitativ studie är:

- I värsta fall kan resultatet vara vilseledande eftersom det inte är representativt och eftersom det är subjektivt
- Det är tidskrävande
- Det är inte generaliserbart

Se exempel på kvalitativa metoder i bilaga 1.

4.2 Kvantitativa metoder

I allmänhet handlar kvantitativa metoder om att få en översikt och mäta en "objektiv" effekt. Kvantitativa metoder är ett samlingsnamn för undersökningar, fysiologiska mätningar, extraktioner ur register eller frågeformulär. Undersökningsstudier syftar till att få kvantitativ information om populationer genom att besvara en serie frågor som ofta genomförs genom strukturerade intervjuer eller självifyllda enkäter. Den kvantitativa strategin ger möjligheter att få kunskap om frågor som kan mätas och kvantifieras med siffror.

Att använda en kvantitativ metod ger ofta en stark extern validitet och generaliserbarheten är ofta bättre än den kvalitativa metoden, eftersom det är möjligt att nå en stor målgrupp. Å andra sidan är det en svaghet att det inte finns några möjligheter till fördjupning eller nyansering.

Fördelarna med att utföra en kvantitativ utvärdering kan vara:

- Att många individer eller objekt ger större säkerhet för ett generaliserbart resultat
- Mindre tidskrävande
- Det resulterar i siffror som gör det enkelt att jämföra mellan data

Nackdelarna med att utföra en kvantitativ utvärdering kan vara:

- Att metoden gör det svårt att fördjupa sig i ämnet
- Att ett stort antal deltagare behövs för att göra statistiska undersökningar

4.3 Blandade metoder

Blandad metod är en metod där olika kvalitativa och kvantitativa metoder integreras, där behov finns att validera och dokumentera resultaten av en bedömning eller att stärka analysen med hjälp av flera metodiska tillvägagångssätt. Många projekt har flera mål och väcker därmed frågor som föreslår både kvantitativa och kvalitativa metoder, vilka bör kombineras. Om metoderna kombineras beror det på att det är önskvärt att få svar såväl på bredden som på djupet. Det tar längre tid och kräver mer resurser för att göra sådana utvärderingar. Genom att använda ett före- och efterfrågeformulär kan man till exempel kvantitativt fastställa om deltagarna har upplevt en förändring i välbefinnande eller hälsa. Kvalitativa intervjuer ger en fördjupad förståelse av den självupplevda förändringen och hur konst- och kulturaktivitet upplevdes.

Fördelar:

- Att resultaten belyses från flera olika perspektiv
- För att bättre säkerställa en bredare grund

Nackdelar:

- Att det kräver en mycket noggrann tolkning av de erhållna resultaten
- Resultaten kan vara ojämförbara eftersom de är rotade i olika paradigmer
- Det är tidskrävande både vad gäller insamling och analys av data

Se exempel på blandade metoder i bilaga 3.

4.4 Konstbaserade (art-based) metoder

Konstbaserad utvärdering kan definieras som en systematisk användning av en konstnärlig process och konstnärligt uttryck i olika konstformer som ett primärt sätt att förstå och undersöka deltagarnas erfarenheter och upplevelser. En sådan metod kan betraktas som ett komplement till andra mer traditionella metoder. Den har utvecklats utifrån förståelsen att livet och upplevelser av världen är mångfacetterade och att konsten erbjuder ett sätt att lära känna världen som involverar sensoriska upplevelser och känslor samt intellektuella reaktioner.

Fältet utvecklas ständigt, och forskare och utvärderare har utvecklat olika sätt att använda de kommunikativa och tolkande verktygen som konstprocesser tillåter. Dessa inkluderar sätt att upptäcka verbala uttryck, undersöka och utvärdera problem på både fysiska och diskursiva sätt. Vidare handlar det om att kunna fånga och uttrycka oklarheter och komplexitet, att samarbeta för att förfina idéer, omvandla uppfattningar och skapa nya nyanser i utvärderingsarbetet. En vanlig egenskap inom det breda utbudet av tillvägagångssätt är att de involverar estetiska reaktioner.

Fördelar:

- Kreativa och konstbaserade metoder kan vara värdefulla när det gäller att svara på frågor som inte (eller åtminstone inte helt) kan besvaras med mer traditionella kvalitativa och kvantitativa metoder
- Kan skapa och koppla kultur, språk och tvärvetenskap
- Kreativa och konstbaserade metoder är inkluderande

Nackdelar:

- Ger mindre "konkret" kunskap än de mer traditionella utvärderingsformerna som ger mer "robust" data som kan testas med avseende på objektivitet, tillförlitlighet och giltighet
- Deltagarna kan känna sig tveksamma till att delta i konstnärliga/kreativa aktiviteter
- Det är svårt att visa/mäta "påverkan".

Se exempel på konstbaserade metoder i bilaga 4.

5. MÄTVRKYTG FÖR UTVÄRDERING

Det primära kriteriet för att inkludera mätverktyg i detta avsnitt är att de är validerade i hela Norden och att själva verktyget finns tillgängligt på alla nordiska språk. Det finns dock inte ett stort antal mätverktyg som kan uppfylla dessa valideringskrav, därför ingår även andra mätverktyg, som inte nödvändigtvis valideras i alla länder eller finns på alla nordiska språk.

Följande mätverktyg inkluderas således på grund av deras tillgänglighet på ett eller flera nordiska språk, att de kan användas gratis och att ingen expertis eller utbildning är nödvändig för att använda verktygen.

5.1 Mätverktyg för välbefinnande och livskvalitet

Warwick-Edinburgh Mental Well-being Scale (S) WEMWBS

För att mäta välbefinnande kan WEMWBS-skalan (S) Mental Well-being skalan användas. Skalan är utformad för att fånga en bred uppfattning om välbefinnande, inklusive affektiva/emotionella aspekter, kognitivt utvärderande dimensioner och psykologisk funktion. Skalan består av sju objekt som besvaras på en fempunkts Likert-skala som sträcker sig från 1 (inte alls) till 5 (hela tiden). Exempel på påståenden är "Jag har känt mig optimistisk inför framtiden" och "Jag har känt mig nära andra människor". Skalan fokuserar helt på de positiva aspekterna av psykisk hälsa, inklusive positiva känslor, tillfredsställande interpersonella relationer och positiv funktion. Skalan valideras för användning i ett brett spektrum av olika geografiska platser, språk och kulturella sammanhang, olika orter, vilka inkluderar arbetsplatser, skolor, hälso-och sjukvård samt i förhållande till att mäta välbefinnande genom kreativa aktiviteter som t.ex. konsthantverk, trädgårdsskötsel och vandringsgrupper.

Skalan har validerats i Danmark (Koushede et al., 2019) Norge (Smith et al., 2017) och Sverige (Haver et al., 2015; Ringdal et al., 2017) och är tillgänglig på danska, finska och svenska.

Mer information finns här:

<https://warwick.ac.uk/fac/sci/med/research/platform/wemwbs/about/>

WHO-5 välbefinnandeindex

WHO-5 är ett kort frågeformulär som består av fem enkla och icke-evasiva frågor som tar hänsyn till respondenternas subjektiva välbefinnande. Skalan har tillräcklig giltighet både som ett screeningverktyg för depression och som ett resultatmått i kliniska studier och har använts framgångsrikt inom ett brett spektrum av studieområden (Topp et al., 2015). Sedan WHO-5 utvecklades i Danmark har den huvudsakligen använts och validerats i ett dansk sammanhang (Capital Region of Psychiatry, 2017, Nielsen et al., 2017). Erfarenheten har visat att WHO-5

fungerar som ett giltigt mätverktyg för personer som är 16 år eller äldre (Psychiatry Foundation, 2014).

WHO-5-indexskalan finns på danska, finska, norska och svenska. Validerad i Danmark (Topp et al., 2015) Sverige (Löve et al., 2014).

Mer information finns här:

<https://www.psykiatri-regionh.dk/who-5/who-5-questionnaires/Pages/default.aspx>

WHO -5 indexskalan på svenska:

https://www.psykiatri-regionh.dk/who-5/Documents/WHO5_Swedish.pdf

EQ 5D3L

EQ-5D är ett enkelt tvåsidigt frågeformulär som mäter hälsorelaterad livskvalitet i fem dimensioner såsom rörlighet, egenvård, vardagliga aktiviteter, smärta/obehag och ångest/depression. En grundversion av skalan, EQ-5D-3L, är tillgänglig. Frågeformuläret kan fyllas i snabbt av respondenter i undersökningar och intervjuer och passar för deltagare med många olika hälsotillstånd. Det ger en total poäng som representerar hälsostatus i ett enda indexvärde mellan 0 (värsta möjliga hälsotillstånd) och 100 (bästa tänkbara hälsotillstånd).

Frågeformuläret finns tillgängligt på danska, finska, norska och svenska - och har validerats i Danmark (Wittrup-Jensen et al., 2009), Finland (Ohinmaa & Sintonen, 1999) och Sverige (Burström et al., 2017).

Mer information finns här:

www.euroqol.org

Konstbaserat verktyg

Den konstbaserade utvärderingsmallen (Arts Observational Scale -ArtsObs) är ett blandat utvärderingsverktyg för scenkonstaktiviteter inom sjukvården. Skalan fylls i av en observatör, det krävs inte att deltagaren fyller i något formulär, och den kan därför betraktas som en "icke-påträngande" process. Det rekommenderas att observatören gör sig bekant med användarmanualen och läser denna tillsammans med utvärderingsformuläret och utför en test innan den används "live".

Skalan är utvecklad CW + Charity of Chelsea och Westminster Trust och validerad i Storbritannien (Fancourt & Poon, 2016) och är endast tillgänglig på engelska.

Mer information finns här:

https://www.researchgate.net/publication/283336524_Validation_of_the_Arts_Observational_Scale_ArtsObs_for_the_evaluation_of_performing_arts_activities_in_health_care_settings

5.2 Mätverktyg för insatser för barn och ungdomar

Frågeformulär om Strengths and difficulties questionnaire (SDQ)

För utvärderingsverktyg för barn och ungas psykiska hälsa, se "Strengths and difficulties questionnaire" (SDQ). Frågeformuläret innehåller 25 grundläggande frågor som kan kompletteras med ytterligare frågor. Versionen beror på målgruppen, som sträcker sig från småbarn till skolbarn och ungdomar, formuleringarna i frågorna är olika beroende på vilken målgrupp utvärderingen riktar sig till. SDQ har validerats i ett nordiskt sammanhang och har använts i ett antal studier (Obel et al., 2004). Formuläret är lättillgängligt, kan laddas ner gratis och är tillgängligt på danska, finska, isländska, norska och svenska.

Mer information finns här:

<http://sdqinfo.org/a0.html>

Svensk version:

<https://www.sdqinfo.org/py/sdqinfo/b3.py?!language=Swedish>

Mental Health Continuum Short Form, MHC-SF

Mental Health Continuum Short Form, MHC-SF bygger på ett brett spektrum av frågor kring psykiska hälsomål. Psykisk hälsa och psykiska störningar utesluter inte varandra och man kan därför poängsätta högt på mental hälsa och samtidigt ha en psykisk störning (Keyes, 2002). MHC-SF mäter tre dimensioner i form av en emotionell och en funktionell (social) dimension, såväl som psykiskt välbefinnande. Bedömningen beror på förekomsten av ett eller flera symtom, mätt med de tre dimensionerna. Baserat på denna bedömning kan en person ha en komplett eller ofullständig psykisk hälsa bestämd av antalet symtom. Psykisk hälsa benämns "flourishing" vid fullständig psykisk hälsa, "languishing" vid ofullständig psykisk hälsa, där emellan befinner sig måttlig psykisk hälsa (Keyes, 2002).

MHC-SF har använts för att mäta psykisk hälsa bland barn och ungdomar i åldern 12-18 år, men också bland vuxna och finns på danska, finska och svenska.

Svensk version:

https://www.researchgate.net/publication/322552541_Swedish_MHC-SF#fullTextFileContent

KIDSCREEN

KIDSCREEN är ett frågeformulär om hälsorelaterad livskvalitet för barn och ungdomar i åldern 8 till 18 år. Verktygen bedömer barns och ungas subjektiva hälsa och välbefinnande. Ämnena inkluderar barnets eller ungdomars fysiska välbefinnande, psykiska välbefinnande, humör och känslor, självkänsla, autonomi, familjerelationer och familjelivet, kamrater och socialt stöd, skolmiljö och mobbning samt ekonomiska resurser. Verktygen har utvecklats som en självrapporterad utvärdering för både friska och kroniskt sjuka barn och ungdomar i åldern 8 till 18 år. KIDSCREEN-instrumenten finns för både barn och ungdomar såväl som för föräldrar/företrädare. Poäng kan beräknas och t-värden och procenttal kommer att finnas tillgängliga för varje land klassificerat efter ålder och kön.

Formuläret finns på danska, norska och finska.

För mer information:

<https://www.kidscreen.org/english/language-versions/existing-language-versions/>

5.3 Mätverktyg för upplevd stress

Cohen´s 10-item Perceived Stress Scale

Cohen´s frågeformulär innehåller tio frågor som mäter i vilken utsträckning respondenten tycker att livet är oförutsägbart, okontrollerbart och överväldigande. Frågorna fokuserar på hur patienten upplever sig att hantera vardagen (arbetsmiljö, integritet, konflikter, sjukdom) och inte på specifika förhållanden. Frågeformuläret används ofta för att bedöma stress i större populationer, just för att det är ett ospecifikt mått på upplevd stress.

Formuläret finns på danska, svenska och har validerats i Danmark (Eskildsen et al., 2015), Norge (Østerås et al., 2018), Sverige (Nordin & Nordin, 2013).

Länk till schema på svenska:

<https://alfresco.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/workspace/SpacesStore/bbe7902c-3443-47e3-a769-14cbd3fadf9b/PSS-14%20ISM.pdf?a=false&guest=true>

Instruktioner:

<https://alfresco.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/workspace/SpacesStore/f68c7385-77e6-4c1c-8a61-3048e993cd22/PSS%20Instruktioner%20Perceived%20Stress%20Scale.pdf?a=false&guest=true>

5.4 Mätverktyg för deltagande och autonomi

Impact on Participation and Autonomy Questionnaire (IPA)

IPA-formuläret som utvecklats i Nederländerna fokuserar på personens upplevelse av autonomi (dvs. självbestämmande och kontroll i det dagliga livet) och deltagande snarare än beroende av personlig vård. Eftersom rehabiliteringsinsatser är mångfacetterade, komplexa processer, rekommenderas att IPA används i kombination med andra mätinstrument. IPA är ett generiskt mätinstrument och inte utvecklat för personer med en specifik diagnos. IPA riktar sig till vuxna med olika kroniska hälsotillstånd. Det är tyvärr oklart om verktyget är kostnadsfritt.

Mätinstrumentet har validerats i Danmark (Ghaziani et al., 2013), Finland (Karhula et al., 2017) och Sverige (Lund et al., 2013) och är tillgängligt på danska, finska och svenska.

Mer information:

<https://www.sralab.org/rehabilitation-measures/impact-participation-and-autonomy-questionnaire>

Version på svenska:

https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/34830/1/gupea_2077_34830_1.pdf

6. ETIK

Några av de viktigaste etiska övervägandena vid utvärderingar är: sekretess, anonymitet, integritet, samtycke, dolda avsikter och deltagande. Det finns specifika principer som används för att säkerställa konfidentialitet och anonymitet gentemot respondenterna samt tekniker för att undvika att vilseleda respondenterna.

6.1 Respondenter

Inom kultur- och hälsoområdet är deltagarna ofta utsatta individer och i utvärderingsarbetet såväl som i praktiken är det viktigt att bedöma om det kan skada (mental stress) eller skapa onödigt obehag för de som är involverade i utvärderingen.

Allmänna överväganden:

- Hur skyddas deltagarnas anonymitet?
- Inkluderar utvärderingen en konversation om "svåra ämnen"?
- Kan utvärdering ha motsatt effekt?
- Vem kan du vända dig till om en situation du inte är redo att hantera uppstår?
- Har du relevant lämplighet för att ingå i utvärderingens relationella dimensioner?

Särskilda överväganden:

- Används deltagarnas 'konstprodukt' i utvärderingen eller i spridningsarbetet?
- Samtycke till att använda foton och konstverk efter att projektet är slutfört.

6.2 Professionell åtkomst

Ett annat övervägande att göra i relation till etik är att det är lämpligt att ha en förståelse för sina egna etiska attityder innan en utvärdering påbörjas. American Evaluation Association (AEA) har skrivit vägledande principer som återspeglas i organisationens kärnvärden och är avsedda som en guide till professionellt etiskt beteende. Här är fem principer som styr utvärderingsarbetet:

- systematiska databaserade studier genomförs grundligt, metodiskt och kontextuellt
- arbetar med ett professionellt synsätt
- ärlighet och öppenhet för att säkerställa utvärderingens integritet
- respekt för människor; individers värdighet, välbefinnande och egenvärde och erkännande av kulturell påverkan i och genom olika grupper
- strävar efter att bidra till det bästa för alla och främja ett rättvist samhälle

Mer information finns här:

<https://www.eval.org/p/cm/ld/fid=51>

7. RAPPORTERING

När man gör en rapport är det viktigt att överväga vem utvärderingen är avsedd för. Detta övervägande börjar redan innan en utvärdering påbörjas.

7.1 Vem vänder sig utvärderingen till?

Är utvärderingen avsedd för egen reflektion? Uppfylls kraven eller är de accepterade av en finansieringsfond? Är det främsta intresset att åskådliggöra det arbete som gjorts eller att utveckla projektet för att det ska bli mer attraktivt för användare/deltagare? Vill du bidra till en bredare evidensbas inom kultur- och hälsosektorn?

En tydlig förståelse för vem utvärderingen vänder sig till bidrar till att fatta beslut om vad man ska utvärdera, vilka resurser som ska avsättas till syftet, om det är lämpligt att samarbeta med andra om utvärderingen och hur man sprider resultaten.

Några av de frågor som ska beaktas i detta steg är:

1. Vilken inverkan/påverkan hade projektet? Och varför?
2. Vilka styrkor och svagheter fanns det?
3. Vilka erfarenheter har gjorts som kan ha betydelse inför framtida projekt och det bredare kultur- och hälsoområdet?

7.2 Hur presenteras och diskuteras resultaten?

Det är viktigt att tänka på hur man presenterar och diskuterar resultaten och att vara öppen för att vara självkritisk. Utvärderingsrapporter ska inte bara fokusera på styrkor och fördelar för deltagarna, utan måste också beskriva utmaningarna och det identifierade lärandet. Man måste vara noga med att presentera en balanserad redogörelse för projektet – dels presentera en rad åsikter/perspektiv men även inkludera framgångar och utmaningar, begränsningar samt rekommendationer för framtida projekt. När man till exempel rapporterar kvalitativa data är det inte bra att bara välja data från deltagare som visar projektet i ett positivt ljus. Det är viktigt att lyfta fram citat som visar hur förändringar kan förbättra projektet i framtiden. Genom att presentera en mer balanserad syn kan utvärderingen stärka projektets trovärdighet och dess utvärdering.

En typisk utvärderingsrapport kan innehålla följande avsnitt:

- Introduktion
- Projektbeskrivning
- Projekt mål och utvärderingsmål/frågor
- Utvärderingsmetodik
- Utvärderingsresultat
- Slutsatser

- Rekommendationer
- Bilaga

Rapportering behöver inte nödvändigtvis begränsas till ett skriftligt dokument. Genom att använda film eller animering är det också möjligt att levandegöra de resultat som uppnåtts genom projektet.

Dessutom kan en skriftlig rapport innehålla bilder som illustrerar projektet och utvärderingsaktiviteten. Detta kan göra rapporten mer visuellt välkomnande och engagerande för läsarna. Det är dock viktigt att få ett giltigt samtycke innan du använder fotografier och konstverk i rapporter.

8. CHECKLISTA

För en framgångsrik utvärdering krävs att ett antal villkor är uppfyllda. Checklistan nedan ger en "steg för steg-översikt" över de viktiga punkterna i utvärderingsprocessen och vilka överväganden man bör göra vid olika tidpunkter i processen.

1. Innan utvärderingen startar	
Innan du börjar utvärderingen ska du tänka på följande:	<ul style="list-style-type: none">• Varför ska projektet utvärderas? (vilka svar letar du efter?)• Vem utför bedömningen bäst?• Hur ska projektbeskrivningen för utvärderingen se ut?• Har den person som ska göra utvärderingen de nödvändiga färdigheterna?²• Har en tidsplan för utvärderingen utarbetats?³• Finns det en specificerad budget för utvärderingen?⁴• Finns det etiska överväganden i relation till utvärderingens genomförande?• Vad händer efter utvärderingen av projektet?
2. Insamling av bakgrundskunskap/information	
Här är det relevant att klargöra vilken kunskap/information som redan finns om aktiviteten ämnet/målgruppen:	<ul style="list-style-type: none">• Vilken kunskap finns redan?• Vilka metoder har redan använts• Finns det bra/dåliga resultat?• Kan du kontaktat andra som har erfarenhet av en liknande utvärdering?
I detta skede är det viktigt att överväga:	<ul style="list-style-type: none">• Särskilda syften med utvärderingen

² **Personal** – har personen som utvärderar erfarenhet från tidigare utvärderingar och tillräcklig kompetens? Men andra ord, kan den tilltänkta personen klara av uppdraget?

³ **Tidplan** – minimikrav är att göra en tidplan – gärna även en aktivitetsplan. En aktivitetsplan visar vad som ska utföras och av vem i samband med utvärderingen. En tidplan visar när de olika faserna i uppdraget ska vara klara.

⁴ **Ekonomi** (budget) - de ekonomiska medel som gäller för utvärderingen bestämmer ambitionsnivån av utvärderingen. Som tumregel kan man säga att det ska avsättas 5-10% av projektets budget till utvärdering.

	<ul style="list-style-type: none"> • Vad ska undersökas eller mätas? • Etiska överväganden • Vem är mottagaren av den slutliga rapporten?
4. Val av metod	
När du väljer metod är det viktigt att beakta följande:	<ul style="list-style-type: none"> • Är du intresserad av kunskap om bredden (hur många, hur ofta, hur mycket etc.) • Är du intresserad av kunskap på djupet (varför, hur etc.) • Tillgängliga resurser (tid, ekonomi, expertis) • Vilka är deltagarna?
5. Datainsamling	
Innan datainsamlingen är det viktigt att överväga följande:	<ul style="list-style-type: none"> • Tidpunkter • Säkra samtycke (om tillämpligt) • Direkt eller indirekt kontakt med respondenterna • Språk - kan alla förstå vad som frågas? • Särskilt känsliga ämnen • Etik - se till att deltagarna inte utsätts för kränkning eller känsliga frågor samt förblir anonyma • Lagring av insamlade data
6. Analys	
När man arbetar med analys och tolkning av de insamlade uppgifterna måste man tänka på:	<ul style="list-style-type: none"> • Användning av analysverktyg • Tillämpning av teorier
7. Reflektion	
Här är det möjligt att reflektera över olika delar av både projektet och själva utvärderingen:	<ul style="list-style-type: none"> • Kunde något ha gjorts annorlunda/bättre? • Hur hanterades utmaningar? • Hur upplevde deltagarna det? • Var platsen/tiden/gruppsammansättningen optimal?

8. Rapportering

Om du väljer en skriftlig rapport som rapporteringsformat, bör den innehålla:

- Kontext (både den bredare kulturella och hälso- aspekten och den specifika kontexten)
- Syfte (vad gör du?)
- Metod (hur man gör det?)
- Data/bevis (vad fick du reda på?)
- Analys (tolkning av data/bevis, det finns andra bevis som stöder resultaten)
- Slutsatser, reflektioner, rekommendationer (hur kan detta användas i framtida sammanhang? Finns det ett lärande för kultur- och hälsoområdet?)
- Sammanfattning (en mycket kort sammanfattning av huvudpunkter, slutsatser och rekommendationer)
- Referenser
- Bilaga

9. Kunskapsdelning

Många rapporter hamnar på en hylla. Tänk på relevanta alternativ för att dela rapportinnehållet:

- Kan rapporten publiceras online?
- Hur får rapporten uppmärksamhet?
- Har eventuella samarbetspartner bättre möjligheter att dela kunskap?
- Kan det skickas till politiker/framtida samarbetspartner för att visa på "de goda resultaten"?

REFERENSER

- Burström, K., Sun, S., Gerdtham, U. G., Henriksson, M., Johannesson, M., Levin, L. Å., & Zethraeus, N. (2014). Swedish experience-based value sets for EQ-5D health states. *Quality of Life Research*, 23(2), 431-442.
- Eskildsen, A., Dalgaard, V. L., Nielsen, K. J., Andersen, J. H., Zachariae, R., Olsen, L. R., ... & Christiansen, D. H. (2015). Cross-cultural adaptation and validation of the Danish consensus version of the 10-item Perceived Stress Scale. *Scandinavian Journal of Work, Environment & Health*, 486-490.
- Fancourt, D. & Poon, M. (2016) Validation of the Arts Observational Scale (ArtsObs) for the evaluation of performing arts activities in health care settings, *Arts & Health*, 8 (2), 140-153.
- Ghaziani, E., Krogh, A. G., & Lund, H. (2013). Developing a Danish version of the "Impact on Participation and Autonomy Questionnaire". *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 20(3), 190-200.
- Haver, A., Akerjordet, K., Caputi, P., Furunes, T., & Magee, C. (2015). Measuring mental well-being: A validation of the short Warwick-Edinburgh mental well-being scale in Norwegian and Swedish. *Scandinavian Journal of Public Health*, 43(7), 721-727.
- Karhula, M. E., Salminen, A. L., Hämäläinen, P. I., Ruutiainen, J., Era, P., & Tolvanen, A. (2017). Psychometric evaluation of the Finnish version of the impact on participation and autonomy questionnaire in persons with multiple sclerosis. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 24(6), 410-420.
- Keyes, C. L. (2006). Mental health in adolescence: is America's youth flourishing? *American Journal of Orthopsychiatry*, 76, 395-402.
- Koushede, V., Lasgaard, M., Hinrichsen, C., Meilstrup, C., Nielsen, L., Rayce, S. B., ... & Santini, Z. I. (2019). Measuring mental well-being in Denmark: Validation of the original and short version of the Warwick-Edinburgh mental well-being scale (WEMWBS and SWEMWBS) and cross-cultural comparison across four European settings. *Psychiatry Research*, 271, 502-509.
- Lund, M. L., Fisher, A. G., Lexell, J., & Bernspång, B. (2007). Impact on participation and autonomy questionnaire: internal scale validity of the Swedish version for use in people with spinal cord injury. *Journal of Rehabilitation Medicine*, 39(2), 156-162.
- Löve, J., Andersson, L., Moore, C.D., & Hensing, G. (2014) Psychometric analysis of the Swedish translation of the WHO well-being index. *Quality of Life Research*, 23(1), 293-297.
- Nielsen, L., Hinrichsen, C., Santini, Z. I., & Koushede, V. (2017). Måling af mental sundhed. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
- Nordin, M., & Nordin, S. (2013). Psychometric evaluation and normative data of the Swedish version of the 10-item perceived stress scale. *Scandinavian Journal of Psychology*, 54(6), 502-7.

Obel, C., Heiervang, E., Rodriguez, A., Heyerdahl, S., Smedje, H., Sourander, A., ... & Mathiesen, K. S. (2004). The strengths and difficulties questionnaire in the Nordic countries. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 13(2), ii32-ii39.

Ohinmaa A., & Sintonen, H. Inconsistencies and modelling of the Finnish EuroQol (EQ-5D) preference values. In: Greiner W, Graf V, Schulenburg J-M, et al. (eds), Plenary Meeting Hannover 1998, 1st-2nd October, Discussion Papers. Hannover: Uni-Verlag Witte; 1999: 57-74

Psykiatrifonden (2014). Fremme af mental sundhed hos unge - Vejledning til trivselsmålingen WHO-5. København: Psykiatrifonden.

Region Hovedstaden Psykiatri. (2017). The WHO-5 website [Online]. Copenhagen: Psykiatric Center North Zealand, Psychiatric Research Unit. <https://www.psykiatri-regionh.dk/who-5/Pages/default.aspx>

Ringdal, R., Bradley Eilertsen, M. E., Bjørnsen, H. N., Espnes, G. A., & Moksnes, U. K. (2018). Validation of two versions of the Warwick-Edinburgh mental well-being scale among Norwegian adolescents. *Scandinavian Journal of Public Health*, 46(7), 718-725.

Smith, O.R.F., Alves, D.E., Knapstad, M. *et al.* (2017). Measuring mental well-being in Norway: validation of the Warwick-Edinburgh Mental Well-being Scale (WEMWBS). *BMC Psychiatry* 17, 182.

Sundhedsstyrelsen, (2005). Terminologi Forebyggelse, sundhedsfremme og folkesundhed. <https://www.sst.dk/~media/CA0B2ED9165F4C908DB3117BA4764058.ashx>

Sundhedsstyrelsen, (2006). Vejviser til evaluering – Til projekterne under ”Lighed i Sundhed” Udarbejdet af COWI for Sundhedsstyrelsen. <https://www.sst.dk/da/udgivelser/2006/~media/598D876AD8D0476AB4BB306A356F53AD.ashx>

Sundhedsstyrelsen, (2008). Fremme af mental sundhed – baggrund, begreb og determinanter. Udarbejdet af Lene Falgaard Eplov & Sigurd Lauridsen. <https://www.sst.dk/da/udgivelser/2008/~media/D18225F86E194FCAA767C8F2FD80B374.ashx>

Sørensen, I, Nielsen, L., & Christensen, A.I. (2017). Mental sundhed- Kortlægning af måleredskaber. Statens Institut for Folkesundhed, Danmark: Syddansk Universitet.

Topp, C.W., Østergaard, S.D., Søndergaard, S., & Bech, P. (2015). The WHO-5 Well-Being Index: a systematic review of the literature. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 84 (3), 167-176.

Wittrup-Jensen, K. U., Lauridsen, J., Gudex, C., & Pedersen, K. M. (2009). Generation of a Danish TTO value set for EQ-5D health states. *Scandinavian Journal of Public Health*, 37(5), 459-466.

Østerås, B., Sigmundsson, H., & Haga, M. (2018). Psychometric Properties of the Perceived Stress Questionnaire (PSQ) in 15-16 Years Old Norwegian Adolescents. *Frontiers in Psychology*, 9, 1850

LITTERATUR, UTVÄRDERINGSGUIDER OCH WEBBSIDOR PÅ ENGELSKA

Daykin, N., Attwood, M., & Willis, J. (2013). Supporting arts and health evaluation: Report of a UK Knowledge Transfer Partnership. *Journal of Applied Arts & Health*. 4 (2): 179-190.

Daykin, N., & Stickley, T. (2015). The role of Qualitative Research in Arts and Health. I Stephen Clift & Paul Camic (red), *Oxford Textbook of Arts, Health and Well-being*. UK: Oxford University Press.

Munn-Giddings, C., & Bungay, H. At påvise værdien af kunst og kultur I sundhedspleje: En pluralistic tilgang til opbygningen af en evidensbase. (2017). I Anita Jensen (red), *Kultur og sundhed – en antologi*. DK: Turbine Akademisk.

Tsirir, G., Pavlicevic, M., & Farrant, C. (2014). *A Guide to Evaluation for Arts Therapists and Arts & Health Practitioners*. Jessica Kingsley Publishers

Utvärderingsriktlinjer utvecklat av forskare i samarbete med folkhälsomyndigheterna i Storbritannien: Arts for health and wellbeing. An evaluation framework. Public Health England. 2016. Norma Daykin & Tim Joss.

Webbsida som fokuserar på olika perspektiv kring trivsel, här kan man hämta inspiration till att utveckla sitt eget frågeformulär (på engelska): <https://whatworkswellbeing.org/>

Information om kultur- och hälsoutvärdering samt olika nedladdade handouts, exempel samt länkar till andra utvärderingsresurser (på engelska): www.creativeandcredible.co.uk

Exempel på utvärderingsguider och redskap inom kultur- och hälsoområdet (på engelska): <http://www.ascevaluation.ca/course.aspx?type=toolkits#Existing>

BILAGA 1. EXEMPEL PÅ KVALITATIVA METODER

Metod	Beskrivning	Syfte
Individuell intervju	<p>Individuell intervju är en fördel om ämnet är känsligt. Om intervjuerna är tänkta att avslöja faktiska kunskaper är individuella intervjuer också lämpliga.</p> <p>Beroende på studiens frågeställning kan antalet intervjuer variera, men åtta till tio intervjuer är vanligtvis ett minimum om du vill ha en grundlig studie baserad enbart på intervju.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • få individens berättelse • att identifiera känsliga problem • få en fördjupad förståelse av den självupplevda "effekten"
Fokusgruppintervjuer	<p>En fokusgrupp är en speciell form av gruppintervju. Under fokusgruppintervjun är det vanligtvis mycket interaktion mellan de intervjuade och intervjun är inriktad på ett ämne bestämt av intervjuaren.</p> <p>Syftet med fokusgruppintervju kan vara att producera data om beteende i till exempel en grupp deltagares rapporter, bedömningar och erfarenheter. Du får veta vad en grupp av deltagare kan komma överens om (eller tvärtom) inom ett specifikt ämne.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • att få ta del av deltagarnas upplevelser i gemenskap samt hur de kan inspirera varandra • få fler dimensioner på ett visst ämne • att samla in mycket data på kort tid
Observation	<p>I observationsmetoden går man ut i "fältet" och observerar ett givet fenomen. Observationsmetoden kan användas ensam, men är också mycket användbar i kombination med andra metoder som intervju eller frågeformulär, eftersom datainsamling via flera metoder kan ge en mer nyanserad bild av ett problem. Syftet med observationsmetoden är att undersöka hur ett fenomen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • undersöka hur ett fenomen relaterar till eller är orsaken till människors beteende

	uppträder eller orsaken till personers beteende.	
Dialogmöte över olika discipliner/sektorer	Syftet med dialogmötet är att få personal från exempelvis olika sektorer att delta i en förhållandevis strukturerad dialog om ett utvalt tema och på grundval av dialogen presentera möjliga lösningar och identifiera handlingsplaner.	<ul style="list-style-type: none"> • att få personal t.ex. från olika sektorer att delta i en förhållandevis strukturerad dialog om ett valt tema • formen "tvingar" deltagarna att lyssna på den andra sektorns upplevelser
Fallstudie	I fallstudier är man intresserad av det specifika och det unika, dvs. studier som analyserar en enskild individ, till exempel ett enda deltagarteam eller en enda aktivitet eller sjukhus. I fallstudier väljs man inte för att uppnå representativitet, det är istället ett enskilt fall som är särskilt intressant. Kan man till exempel bli klokare i förhållande till den allmänna praxisen att titta närmare på just dessa fall?	<ul style="list-style-type: none"> • få kunskap om det enskilda fallet • fokusera på det specifika

BILAGA 2: EXEMPEL PÅ KVANTITATIVA METODER

Metod	Beskrivning	Syfte
Frågeformulär	<p>De flesta undersökningar använder självadministrerade frågeformulär, där respondenten fyller i frågeformuläret online eller i pappersform. Med frågeformulär online är det enkelt att samla in data från hundratals svarande, t.ex. via länkar på sociala medier, som kan hanteras och analyseras med hjälp av ett datorprogram för statistisk analys.</p> <p>Denna typ av undersökningar kan användas för att undersöka ett visst sammanhang, men också i explorativt syfte då man undersöker sammanhang som inte har undersökts tidigare.</p> <p>Resultat från frågeformulär är ofta tillförlitliga eftersom antalet svarande är högt och eftersom alla svarande utsätts för exakt samma behandling.</p>	<ul style="list-style-type: none"> att göra en enkät snabbt (men ger begränsad insikt)
Mätningar	<p>Som namnet antyder handlar mätning om att mäta effekten/verkan av "något". Om du vill mäta effekten/verkan av en aktivitet eller insats kan du göra en mätning före kursen/aktiviteten och efteråt. Skillnaden mellan före och efter antas vara ett uttryck för hur deltagarna upplevde effekten/verkan av insatsen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> att förstå "före" och "efter" effekten av en kulturell och hälsoaktivitet
Observation	<p>Kvantitativ observation är en objektiv insamling av information som fokuserar på antal eller mätningar, medan resultaten är baserade på statistik och numeriska</p>	<ul style="list-style-type: none"> en objektiv process för att samla in data eller information med fokus på skillnader i mängder ett stort antal deltagare

	<p>analyser. Det handlar om att observera allt som kan mätas, till exempel skillnader i former, storlekar, färger, volym och antal. Ett stort antal deltagare eller ämnen behövs i en kvantitativ observation. Detta görs för att ge observationen större styrka och för att göra utvärderingsresultaten mer trovärdiga och för att möjliggöra en allmän statistisk analys av populationen som utförs när all data samlas in.</p>	
--	---	--

BILAGA 3: EXEMPEL PÅ BLANDADE METODER

Metod	Beskrivning	Syfte
<p>Kvantitativt: Warwick-Edinburgh Mental Well-being Scale (S)WEMWBS</p> <p>Kvalitativt: Individuella intervjuer</p>	<p>(S) WEMWBS-diagrammet används för att mäta deltagarnas välbefinnande före och efter projektet.</p> <p>Intervjuerna används för att få en djupare förståelse för deltagarnas upplevelser.</p> <p>Det finns olika typer av integration tillgängliga för att integrera kvalitativa och kvantitativa data.</p>	<ul style="list-style-type: none"> att få en förståelse för hur en kultur- och hälsoaktivitet kan påverka välbefinnandet och samtidigt få en djupgående inblick i andra parametrar i relation till deltagarnas upplevelser
<p>Kvantitativt: Deltagandeobservation</p> <p>Kvalitativt: Fokusgruppintervju</p>	<p>Deltagarobservationen kan användas för att observera gruppdynamik.</p> <p>Den kvalitativa fokusgruppen används för att få insikt i vad deltagarna upplevde i gruppen.</p> <p>Det finns olika typer av integration tillgängliga för att integrera kvalitativa och kvantitativa data.</p>	<ul style="list-style-type: none"> beskriva och undersöka gemenskapen i gruppen av kultur- och hälsoprojekt samla in data i specifika sammansättningar där direkt feedback från deltagarna kan vara svårt

BILAGA 4: EXEMPEL PÅ KONSTBASERADE METODER

Metod	Beskrivning	Syfte
'Photovoice'	<p>'Photovoice' är en kvalitativ metod som används för att utvärdera, dokumentera och reflektera verkligheten. Det är en flexibel process som ofta används inom områdena samhällsutveckling och folkhälsa.</p> <p>Deltagarna uppmanas att uttrycka sina åsikter genom fotografering som belyser teman. Teman kan handla om sjukdom, psykisk hälsa, välbefinnande eller något annat. Dessa fotografier tolkas i samarbete genom diskussioner i både små och stora grupper, och berättelser kan utvecklas som förklarar hur fotografierna belyser vissa teman.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • att inkludera grupper i alla åldrar och status, språk, kön, ras, funktionshinder etc.
Rita/måla	<p>Visuella tillvägagångssätt kan användas före och efter projektet, vara gruppbaseade (väggmålningar) eller bestå av enskilda verk. Processen kan struktureras, dvs. att du blir ombedd att svara visuellt på en fråga eller så kan den vara öppen med fokus på att deltagarna kommer att känna till materialet och den kreativa processen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • deltagare som möter utmaningar med det muntliga språket samt barn • skapa en kreativ utvärderingsprocess
Poesi	<p>Om du vill kommunicera deltagarnas upplevelser på ett levande sätt, eller säga något om den "sammansättning" som projektet genomförs i, kan du presentera några av resultaten i diktform. I stället för att sammanställa dikter som en del av rapporteringsprocessen, kan poesi också ingå i datainsamlingen, som sedan analyseras och rapporteras som annan data.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ett projekt som redan fokuserar på det skrivna ordet
Teater/drama	<p>Det finns flera olika sätt att använda teater/drama för att kommunicera</p>	

	<p>utvärderingsresultat. Ett sätt är att använda rollspelverkstäder. En facilitator presenterar utvärderingsresultat och deltagarna skapar miniscener baserade på utvärderingsresultat och deras egna erfarenheter i projektet. Dessa är dynamiska genom att deltagarna kan flytta in och ut ur roller. En facilitator ställer sedan frågor och leder diskussioner.</p> <p>Om själva kultur- och hälsoprojektet har varit teaterbaserat kan produkten, dvs. teaterföreställningen, också vara en del av utvärderingen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ett projekt som redan fokuserar på teater-/dramaprocesser
<p>Musik</p>	<p>Det finns flera olika sätt att använda musik för att kommunicera eller fördjupa utvärderingsresultaten. Ett sätt är att använda musikimprovisationsverkstäder, musiklyssning eller låtskrivande.</p> <p>En lämplig facilitator presenterar utvärderingsresultat och deltagarna skriver tillsammans en låt med hjälp av facilitator och/eller improviserar tillsammans på instrument eller använder rösten baserat på intryck från utvärderingsresultat och/eller sina egna erfarenheter i projektet. En facilitator ställer sedan frågor och leder diskussioner.</p> <p>Om själva kultur- och hälsoprojektet har varit musikbaserat kan eventuella sånger, konserter eller improvisationer också vara en del av utvärderingen, där deltagarna guidas till att lyssna och reflektera över resultaten tillsammans.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ett projekt som fokuserar på hur musik kan påverka människor